

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Caput VII. De obligatione Iuramenti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

...saltem ab mortali esse etiam ejusmodi reum ex-
ceptum (excepit cum Sanchez in Decalog. lib. 3. cap. 7.
...causam habetis; condictus enim de illa, fateri
...ne negativus hereticus cum dandolo poenam
...Ratio, quæ me movet, est, quia ex una parte de
...nature est hominem non posse confitēgi ad con-
...ad mortem suam; & ex alia parte in hoc ca-
...ad summum offenditur (si tamen offenditur) potestas
...in re levi. Si enim reus jam convictus est,
...plectendus, nihil addet confessio rei, quan-
...ad punitionem criminis, de qua sermo est, cum iudex
...dammandum satis instructus. In qua igitur re gravi
...potestas ipsius?
Sed certe notat Sanchez lib. 3. in Dec. cap. 7. n. 11.
...reus interrogantes, nunquam solere statum cau-
...probationesque illi aperire; sed quorundam se-
...quod id ad legitime interrogandum non requira-
...cui igitur reus statum suæ causæ ignoret? semper
...poterit, fore spem effugij, si ipse crimen non
...seatur, & sic semper in praxi, etiam in adversarij
...fateri possit veritatem occultare.
Denique quod dictum est de periculo vitæ, exten-
...ad quodcumque malum grave, puta
...trimes, gravem infamiam, &c. ita de Lugo l.c. n. 15. ad hæc enim tam gravia
...ad mortem advertendam, jus naturæ nos
...immo nos urget.
Quid de malo levi? v. g. præcipiat mihi Superi-
...ut fatear, an dixerim mendacium, yocohum, an sim
...obolum, an silentium in Religione stegerim; ex
...qua confessione mihi non nisi malum leve ascideret, pos-
...vel præcipiat, ut fatear homicidium, furtum grave,
...cujus confessione certus sum (ita suppono) solum
...malum leve me incursum, & negem cum equivocatione,
...quodam peccatum committam?
Respondet A mortali fortasse excusandus esses; quam-
...contrarius sit de Lugo tom. 2. de just. d. 43. sect. 1. n. 16.
...Ratio esse potest, vel quia de jure naturæ videtur
...ut ne leve quidem vulnus mihi ipsi infligam;
...vel quia, si agitur de poena levi infligenda, videtur &
...leve, & non rigorosum superioris præceptum; vel quia
...negatione talis veritatis, non oritur grave malum
...Reipublicæ, si solum levis poena sit imponenda. Hic ta-
...men excipies, nisi aliàs bonum commune aliter postula-
...ret, vel nisi sic deberet averti malum grave impendens.
...tunc enim charitas exigit, ut meo levi malo, bō-
...nom grave Reipublicæ, vel proximi præponatur.

causis civilibus, nempe qui non habent ex masculis qua-
tuordecim annos completos, ex feminis completos duo-
decim; nam in criminalibus etiam puberes, nisi habeant
viginti annos, excluduntur. Si quando prædicti puberes,
impuberesque admittantur, an sufficiant ad torturam,
probationemque faciant, an solum magnam præsum-
ptionem nostrum non est querere: vide Suarium loc. cit.
Fagundez l.c. Sanchez lib. 3. in Dec. cap. 3. Juristas ab iis-
dem citatos.

Secundo, ob sextam repelluntur femina: licet in
quibusdam admittantur, &c.

Tercio, in poenam multi repelluntur, ut infames, per-
juri, &c.

Quarto, ratione solius criminis, homo vilis, inimicus,
con sanguinei, domestici repelluntur, vide apud citatos,
citandisque.

Quinto, ob privilegium: ut Sacerdotes, vel Clerici, qui
prohibentur jurare in manibus Laici sine licentia sui
Prælati, Laici, inquam, ut Superioris, & ut Judicis. Pos-
sunt autem jurare in causa Dei, vel ad purgationem de-
licti, vel cum tertius laeditur de actu probationis, vel ob
indemnitate Ecclesiæ, vel cum ab excommunicatione
absolvuntur, vel in causa propria quoad juramentum de
calumnia, &c. quæ, & similia lege apud citatos, & Farina-
ceum de testib. q. 54. Gomez. c. 12. aliisque, inter quos sit
Bonacina tom. 2. disp. 10. circa 8. Decal. præcep. q. 3. part. 3.
qui hæc in compendium accuratè redigit.

CAPUT VI.
De Poenis Perjurij.

1. IN jure Civili valde incertum est, an poena aliqua
determinata quoad forum externum pejeranti sit
imposita. Quoad forum Conscientiæ præter peccatum
mortale, an in jure Canonico sit aliqua poena eidem in-
flicta queri potest, & nullam esse ipso facto impositam
certum sit.

Imponendæ autem sunt tres: Infamia juris: Privatio,
seu Repulsio à testificando: Alia poena arbitraria à Judi-
ce decernenda: quæ omnia satis sit innuisse. Legatur
Suar. lib. 3. de jur. cap. 20. Castro Pal. disp. 1. de jur. p. 11.
aliisque ibid.

CAPUT VII.
De Obligatione à Juramento.

Obligaris à juramento, Irritatione, Remissione,
Dispensatione, seu Relaxatione, Commutatione.
Jam de singulis.

§. I. De Irritatione.

1. Quando is, qui dominativam habet potestatem
in re, tuasque res, ab obligatione juramenti
omni te liberat, dicitur tuum juramentum irritare.
Omnes ergo illi juramenta irritare ita, ut nunquam re-
viviscant, possunt, ex Less. Sanchi. aliisque apud Bonac.
tom. 1. disp. 4. de jur. q. 1. p. ult. n. 6. qui aliis legitime præ-
sunt, quales sunt Pater, Prælati Regularis, Dominus,
Vir, respectu Filij, Subditi, Servi, Vxoris. Ita S. Thom. 2. 2.
q. 86. art. 9. ad 3. Azor. 1. part. lib. 11. cap. 10. q. 5. Laym.
lib. 4. tract. 3. cap. 11. n. 1. aliisque passim, de quibus explica-
tibus, cum de Voto infra, cap. 16. §. 3.

2. Id tamen est intelligendum cum distinctione:
nam juramenta soli Deo præstita poterunt hi irritare
prædictis, etiam sine causa; sicuti possunt, ex probabili
sententia (de qua re ibid. infra,) & vota: sic Sanchez
lib. 3. in Dec. cap. 19. n. 2. aliisque contra Val. ab eodem ci-
at verò juramenta in aliorum utilitatem emissæ, tunc so-
lum, & quidem etiam sine causa possunt irritare, quando
juramenta

CAPUT V.
Quis possit jurare, atque ad juramentum
admitti.

1. Præter Deum, qui, quando dicitur in scripturis
jurare, (ut Hier. 22. Ecce ego juravi in nomine
magno, &c.) impropiè jurare dicitur, cum Superio-
rum non habeat: Christus ut Homo, Angeli, Demones,
Dæmni, Beati, homines viatores jurare possunt, quia
Superiorem Deum cognoscunt, qui adhiberi ab ipsis in
testimonium veritatis potest. Rursus ex hominibus pos-
sunt omnes utentes ratione, etiam si sint impuberes, cap. 1.
de delictis puerorum: lege Suar. de jur. lib. 1. cap. 14. num. 5.
unde & juramento se obligare: hæretici item, infidelē-
que omnes, si modò Atheos excipias, qui ex errore
(cum Deum Superiorem non agnoscant) ipsum invocare
non possunt. Sed hæc, & similia sunt speculativa, quæ
vide apud Doctores, Suar. tom. 2. de Relig. lib. 1. de jur. c. 44.
lib. 2. in Dec. cap. 5. aliisque.

2. Illud ad praxim pertinet scire, quinam in judi-
ciis admittantur ad juramentum, qui repellantur. Primò
ob defectum ætatis perfectæ repelluntur impuberes in

juramenta emissa sunt de materia subiecta potestati ipsorum, v.g. si servus, filius, uxor, &c. jurent dare alicui pecuniam, vel quid simile, quod afferat detrimendum, & incommodum rebus Patris, Viri, &c. poterunt hæc juramenta à Patre, vel Viro, &c. etiam nulla existente causa, rescindi: sic Layman *loc. cit. num. 2.* aliisque ab ipso cit. Ratio est, quia pecunia, quæ est materia prædicti juramenti, est in Patris, vel Viri potestate, de qua ipsi solum disponere, non alij possunt. Sic etiam Pontifex, vel Episcopus potest irritare juramenta suorum Clericorum de rebus pertinentibus ad sua beneficia, ad suas leges, ad sua statuta, &c. propter eandem rationem. Quod si prædicti filius, & servus jurent de suo peculio, quo forè independentè ab alio gaudent, certe non poterunt Pater, & Dominus, &c. irritare: quia ea pecunia non est sub Patris, Dominive potestate, ac dominio; & illud juramentum non est solum: ut supponimus, Deo præstitum, sed homini.

§. II. De Remissione.

1. **Q**uando is, in cujus favorem principaliter conceptum est juramentum, remittit obligationem, seu non acceptat promissionem; dicitur remittere juramentum.

Et quidem id non posse fieri, si juramentum est soli Deo præstitum, non est dubium; posse autem, si homini est præstitum, docet communis, & vera sententia, idque etiam sine causa, *cap. 1. de jurejur. cap. significavit de cens. cap. 2. de spons.* Ratio est, quia promissio, quamvis jurata semper tacitam imbibit conditionem: *Si alter vellet acceptare.*

2. Sed quid, si juramentum sit præstitum saltem secundario, homini, sed principaliter in Dei obsequium? v.g. si quis juret se datum centum pauperi ob ejus pauperiam intuitu, pauperis in Deum: se ducturum puellam, ut inopem, in Sanctissimæ Virginis obsequium, potestne pauper, vel puella etiam sine causa remittere?

Respondeo distinguendum sic esse: Vel in promissione signatus est pauper peculiaris, v.g. Petrus, vel non ita, sed pauper indeterminatus. Si signatus nominatus fuit, probabile est posse; si indeterminatus, certum mihi est non posse. Ratio prioris dicti est, quia juramentum, ut modò diximus, censetur semper habere tacitam illam conditionem: *Si is, de cujus commodo agitur, acceptavit, vel non remiserit*: at hoc juramentum dum designat pauperem, licet in Dei obsequium, verè de pauperis commodo agit; ergo is poterit remittere.

Ratio posterioris est, quia tunc nullus pauper jus in illam elemosynam acquirit, sed Deus; & sic ejusmodi juramentum voti rationem inducit; quod non nisi ab habente potestatem, de qua re *mox*, relaxandum venit.

3. Petes: Si quando ex conventionem partium prorogatur terminus juramento forè præfixus, cristine perjurus, qui alicui rem post illam prorogationem promissam non servet? v.g. si jurasti homini alicui intra mensem aliquid te facturum, & deinde is concedat tibi aliud mensem prorogationis; hoc alio finito, obligarisne rem promissam facere ex vi præstiti juramenti? Respondeo ita sentè: sic Suar. *lib. 2. de jur. cap. 3. Sanch. lib. 4. in Dec. c. 55. num. 6.* aliisque; quia remansit tota numero obligatio juramenti, & solum dilatio fuit quoad tempus. Id sæpe evenire in compositione notant Doctores, qui addunt, nisi in principio compromissi conventum sit, terminum posse prorogari ad secundum, v.g. mensem, non esse impossibile, absoluto primo mense finiti jurisdictionem compromissariorum; atque adeò in secundo mense non adesse amplius juramenti obligationem, nisi de novo emittatur. Ita Suar. *loc. cit. n. 14.* Sanch. *l. c. n. 10.* Castro Pal. *de jur. p. 14. n. 3.*

4. Dubitabit curiosus, An si quis aliquid juret principaliter in suum commodum, v.g. juret se iturum Romam ad obtinendum beneficium: se, cum sit pauper iturum ad accipiendam elemosynam à divite, & similia,

an, inquam, possit sibi ipse ejusmodi juramentum remittere, & consequenter Romanam licitè non adire, & elemosynam non recipere etiam sine causa.

Respondeo, Negat Abbas *c. quanto de Jurejur. n. 8.* his verbis: *Aut juramentum, respicit principaliter commodum hominis, & tunc sine causa Papa remittere non potest, sed cum causa, sic is tamen, de cujus commodo agitur remittere potest, quod procedit, etiam si juramentum concernit utilitatem utriusque contrahentium, ut quando aliqui jurant sibi ad invicem aliquid facere; (intellige quando id non fit intuitu divini servitij: sic Escobar in Tit. de leg. §. Hoc quoque.) Secus primo, ubi quis simpliciter juraret ad commodum suum, nam non poterit sibi remittere juramentum, ne auctorizet in facto proprio, nec alius poterit remittere sine causa, ut sentit Speculator. Hæc Abbas, quam sententiam sequitur est Suarez *lib. 2. de jur. cap. 12. numer. 24.* Abbatem tamen non citat.*

5. Sed profectò discrimen non inspicio, cur recipiens juramentum alterius in suum commodum remittere possit, non possit autem remittere recipiens juramentum suum; & mirabile mihi est Patri juranti se empturum equum, v.g. in commodum sui filij, licere non emere, filio remittente; at juranti se eundem empturum in commodum sui non licere, se volente, commodum illi renuntiare: Puto igitur propter paritatem rationis licet, neque id est auctorizare in facto proprio, sed sua sponte suam utilitatem negligere. Confirmatur, quia *supra, cap. 3. §. 5. num. 49.* docuimus ex Castro Pal. *om. 5. tract. 14. d. 2. p. 7. §. 2. num. 4. fin.* & sequitur Sanchez *lib. 3. in Dec. cap. 9. num. 15.* juramentum de non vendendo minores, posse remitti ab ipso jurante, quando in utilitatem propriam est emissum: ergo & universaliter, in casu nostro, &c.

Post hæc scripta, cum Pater Vincentius Tancreda amicus meus, suum utilissimum opus in *Suarium de Religione* permanentè mihi ostendisset, inveni ipsum hanc sententiam meam contra Sclarium hic amplecti. Profectò (ingenue loquor) amicorum ingenia, altero neciente de altero, in eandem sententiam conspirasse gavissus sum.

§. III. De Relaxatione.

1. **Q**uando, qui potestatem habet à juramento subditum absolvit, dicitur dispensare, seu magis propriè illud relaxare: nam id, quod in materia voti appellatur Dispensatio, hic propria voce vocatur Relaxatio. Porro tria nunc sunt exponenda. Primo, quænam juramenta. Secundo, à quonam Superiore. Tertiò, ob quas causas relaxari queant. Moneo tamen legenda etiam esse, quæ de dispensatione voti *infra* dicentur.

Quæ juramenta.

6. Uno verbo, relaxari queunt juramenta omnia soli Deo præstita, quæ diximus *cap. 3. §. 3. n. 7.* Arag. *l. 2. q. 88. art. 12. d. 3. dist. 1.* alios citans. Juramenta verò in utilitatem solius hominis præstita, si sint acceptata, à nemine, ne à summo quidem Pontifice (nisi forè dispensationem bonum commune exposceret) dispensantur; immò nec dispensari posse, docet rectè Cajetanus *l. 2. q. 89. art. 9.* & *supra, §. 2. num. 4.* docuit Abbas, quia nullus potest suo jure privari, acceptatio autem facit, ut ex justitia illi debeat, quod juratum est. Dixi (in utilitatem solius hominis) nam si secus, vide *mox §. 5. n. 3.* & *c. 17. de Voto, ibidem citando.*

7. Si verò non sunt acceptata, etiam si fiant juramento publico, & coram testibus, poterit Superior ex causa dispensare, vel commutare. Lege Sanch. *in Dec. lib. 4. cap. 41. n. 6.* quia tunc solum adest vinculum Religionis, cui ex causa dispensare concessum est Superioribus; ut *mox* dicemus: ita Dian. Ledesm. Trullenc. apud Pellizzar. *in man. Reg. tract. 8. cap. 3. sect. 2. num. 159.* contra Sanch. & Suar. *ibid.* citatos: ut probabiliter accidit

Vota jurata, difficilior est resolutio: nam propterea aliqui probabiliter negant, cum Sanchez lib. 8. de matrim. disp. 1. num. 23. apud Pell. l. c. num. 135. Dico tamen cum Suar. lib. 6. de voto, cap. 14. num. 6. citante Arag. Vivaldum, Rodr. & alios, probabile esse posse, & quidem, ut semper loquuntur, in foro interno. Ratio est *supra* tacta, quia, cum hæc juramenta, quamvis homini præstata, vinculum iustitiæ, ut supponimus, non involvant, habent solum vinculum ex vi Religionis, quod æquiparatur vinculo voti, immò, quod in rigore minus est, quam voti vinculum; atque adeo qui hoc voti vinculum dissolvere potest, non est negandum posse & illud. Nec obstat, quod, si ita esset, frustra Gregorius XII. potestatem commutandi vota extendisset ad vota jurata; non obstat, inquam, quia id factum est ad maiorem conscientie securitatem, ad scrupulos eximendos, & propterea, qui contrariam sententiam sequuntur, ut alibi in simili docuimus.

13. An civilis potestas aliquo tandem modo possit relaxare juramenta, vide apud Layman, lib. 4. tract. 3. c. 9. num. 9. & Doctores *supra* cit. cap. 3. §. 5. numer. 5. lit. D. aliosque ab ipso laudatos. Illud solum noto, si quando quis jurat aliquid in præjudicium Superioris, etiam secularis, posse hunc Superiorem remittere ejusmodi juramentum, seu potius illud non acceptare. Jurat quis, v. g. se non acceptaturum Officium Capitanei: potest Superior illum cogere, & post coactionem; poterit is non obstante juramento, acceptare: quia juramentum illud non potuit præjudicare potestati Superioris. Puto tamen non posse post illud Officium acceptatum, aliud sine nova coactione acceptare: quia illa non fuit juramenti relaxatio, quam non potest secularis expedire, sed fuit solum, pro illa vice, suæ potestatis usurpatio: an nihilominus acceptare sit culpa solum levis, dixi *supra*, cap. 3. §. 3. num. 10. cum Fagundez.

Ob quas causas.

4. Certum est adesse debere causam dispensandi, secus irrita erit, & nulla relaxatio, etiamsi à Summo Pontifice feratur: ita S. Thom. 2. 2. quest. 88. art. 8. Abbas cap. quanto, de jurejur. n. 8. aliique (excipe, nisi sit in materia ipsi relaxanti omnino subiecta, ut diximus §. 1. n. 1.) Ratio est, quia Summus Pontifex in legibus ab ipso latis valide quidem sine causa ideo dispensat (quidquid sit, an aliquando illicitè) quia ex ab ipso libere dependet: at vinculum voti, & juramenti ab ipso non dependet, cum de jure naturæ sit, vota & juramenta Deo esse reddenda: ergo non poterit valide sine causa dispensare, siquidem ipse dum dispensat, id facit nomine, & ex parte Dei: Deus autem relaxationem temerariam, & sine causa ratam habere nequaquam potest.

15. Difficultas igitur sola superest in explicandis his causis, quæ sint sufficientes ad hæc, ut Superior relaxet juramenta homini præstata in iis casibus, quos posse, *supra* diximus; nam de causis pro juramenti soli Deo præstitis, seu quando solum urget vinculum Religionis, innuam *infra*, §. 4. num. 12. & colligitur ex dicendis *supra*, cap. 16. §. 4. num. 10.

16. Ad lex reduci solent. Primò, quando adest turpitudine ex parte extorquentis juramentum, ut accidit, quando juramentum, metu, vi, dolo extortum fuit ipsa enim injuria sufficientissimam causam præbet relaxandi. Et quidem, si metus sit gravis, poterit ab Episcopo etiam in foro externo relaxari si levis, solum in foro conscientie: lege Sanchez ibique cit. lib. 3. in Dec. cap. 21. à num. 6. Secundò, quando adest dubium, an juramentum valeat. Vide Covarr. Regul. peccatum 2. p. §. 3. n. 7. initio; Vinc. Tancred. lib. 4. de matrim. disp. 20. num. 7. Tertiò, quando adest dubium, an cedat in injustam læsionem tertij. Quartò, quando est dubium, an ex observatione juramenti renascatur occasio, seu periculum peccandi. Quintò, quando juramentum est temerè, inconsideratè, vel ex ira dolorisve perturbatione factum; & in his quidem solviuntur

ad effectum agendi à Superiore vinculum Religionis: ut remaneat videndum apud Judices, an jus Iustitiæ favere alterutri ex partibus. Rectè autem id potest à Superiore fieri, quia pertinet ad Ecclesiam providere, ne jurans vexetur injustè. Castro Pal. tom. 3. disp. 3. de jur. p. 3. n. 4.

Dicendum est (quando est dubium) quia non raro in prædictis, quando res est, certa, nullum est, nec indigens relaxatione juramentum æquale est, si turpitudine sit ex parte materie jurata, si juramentum cedat in injustum tertij detrimentum, &c. ut ex *supra*dictis constat.

17. Sed quid agendum, quando causa dispensandi adest quidem; sed omnibus expensis, non est omnino sufficiens? Respondeo cum Sanchez lib. 3. in Dec. c. 19. n. 4. tunc intermiscendam esse commutationem, de qua *mox*, & *infra*, cum de voto; hoc est, non esse absolute juramentum remittendum, sed loco rei per juramentum promissæ esse aliquid boni operis injungendum juranti, magis, & minus juxta insufficientiam causæ, non mathematicè, sed morali modo prudenter expendendam, v. g. si certa, & gravis causa dispensandi juramentum de semel junundo: absolute Superior relaxet: si autem causa est mediocrius, ita relaxet, ut obliget jurantem ad aliquam, v. g. orationem recitandam; puta Coronam Beatæ Virginis, vel Officium Defunctorum, vel unum Miserere, &c. juxta proportionem insufficientiæ causæ, &c.

§. IV. De Commutatione.

1. Quando loco rei juramento promissæ substituitur, & habente potestatem aliud opus honestum, dicitur juramentum commutari. Potest autem substitui vel opus bonum majus, vel æquale, vel minus: & circa hæc querimus, quis commutare possit, quæ juramenta, ob quas causas.

Quis.

2. Non solum Pontifex, & Episcopus, cæterique, juxta dicenda cap. 16. §. 4. num. 4. jurisdictione Episcopali fructentes, sed etiam Confessarii, quibus id concessum est per privilegia, ut per occasionem diximus §. præcedentis num. 10. sub hoc nomen discrimine, quod Pontifex potest ea omnia, quæ *supra* §. 3. num. 5. diximus, ipsum relaxare posse: at Episcopus restrictior est hæc potestas, juxta *ibidem* dicta, Rursus Pontifex, & Episcopus, quia hanc potestatem ordinariam habent, possunt illam aliis delegare: quam non possunt Confessarii, quia ipsi solum sunt Delegati, Denique iidem Confessarii solum quoad forum internum: Pontifex verò, & Episcopus, etiam quoad externum.

3. Omnes autem, qui possunt dispensare, possunt & commutare: non contrà, quia dispensare est majus, quam commutare: cui autem conceditur majus conceditur & minus in eo majori contentum, cum tamen cui minus conceditur, non concedatur majus.

4. Dubitatur hic primò, An Confessarii electi per Bullam Cruciatæ possint juramenta commutare? Ratio dubitandi est, quia Bulla solum concedit commutationem votorum, de juramentis autem ne verbum quidem. Respondeo tamen posse juramenta soli Deo præstata, seu quæ solum afferunt vinculum Religionis: sic Francisc. Bardi de Bulla Cruciatæ, p. 2. art. 7. cap. 1. sect. 10. aliique *ibid.* cit. Ratio est, quia hæc æquiparantur votis, ut *supra* §. 3. num. 8. diximus, & probat fusè Suarez lib. 6. de voto cap. 14. n. 11.

5. Dubitatur secundò, An ipse jurans, aliquando possit sibi etiam sine causa commutare dictum juramentum soli Deo præstitum. Respondeo, posse in opus melius: sic Tol. Val. Bon. Sanchez. aliique apud Castro Pal. tom. 3. tract. 14. disp. 3. p. 1. n. 6. Ratio est, quia non dicitur promissum infringere, qui in melius illud commutat: ita Abbas communiter receptus apud Sylv. v. Juramentum §. quest. 6. Azor. tom. 1. lib. 10. cap. 10. q. 1. Immo probabile etiam est, in opus æquale: ita Bonac. tom. 2. disp. 4. q. 1.

Cap. VII. De Deobligatione à Iuramento. 133

17. n. 1. citans Val. Reginald. Sā, aliōsque, & nos
pā, cūm de commutatione voti: quia tunc redditur
Deo, quod æquē illi gratum est, ipsūque opus æqualis,
vel melioris bonitatis fatis causa sufficiens est commu-
tandi in minus nullo modo potest, quia ad hoc requiri-
tur potestas jurisdictionis, ut mox n. 1. dicam, & infra
de commutatione voti.

Dicit (iuramentum soli Deo præstitum) nam non ita
iuramentis homini principaliter factis, quia non æquē
iuramenti homini bonum æquale, vel melius: nam pro-
prium est eadem specifi- ca forma, quā res promittitur, est
iuramentum implendum à jurante. Sed de hac re iterum
dicetur, cūm de voto recurret sermo cap. 16. §. 5. à num. 5.
cap. 17. ubi consilium quoddam affectum de iuramento
homini minus principaliter facto, sive acceptato, sive
non acceptato.

Quæ Iuramenta.

6. Omnia ea, quæ possunt à Superiore habente pote-
statem relaxari, multo magis possunt ab eodem commu-
tari: vide quæ dixi §. præcedenti, n. 2. solum igitur hīc
querendum est, an iuramenta penalia, & conditiona-
lia possint commutari ab Episcopo, vel privilegiatis,
etiam si sint de materia Summo Pontifici reservata: sed
quia nos sup. §. 3. n. 7. probabile putavimus, illa quæque
iuramenta per sestantia non esse reservata, ideo multo
magis reservata non erunt, quando sunt conditionalia,
vel penalia: quare poterunt à prædictis commutari.

Ob quas causas.

7. Ut superior possit iuramenta homini præstita com-
mutare, suffiunt eadem causæ, quæ suffiunt ad dispen-
sationem, §. præcedente: & illæ, illisque sub conditionibus
requiruntur hīc, quæ ibi. Ubi autem commutentur hæc
iuramenta soli Deo facta, quæ votis, ut sæpe dictum est,
æquivalent, cuius ponderis causæ requirantur, hāc superest
brevis explicandum.

8. Præmitto autem primò, licet posse ab habente po-
tatem commutari iuramentum, non solum in bonum
magis, vel æquale sed etiam (licet existente causa, ut mox
n. 1. dicam) in minus, atque hoc regulariter esse licitum,
quoties habet quis potestatem commutandi vota, vel
iuramenta: ita Arag. 2. 2. q. 88. art. 12. citans Cordub. in
Summa de casib. q. 159. & 190. Tol. Sā, Less. Sayrus, alique
apud Sanch. mox citand. n. 1. Ratio est, quia alioquin illa
potestas frustratoria esset, nam, ut commutetur vo-
tum, vel iuramentum in bonum majus, sufficit probabili-
ter propria auctoritas, ut modò diximus n. 7. quare, si fa-
cultas commutandi aliquid tribui solet in minus. Adde
aliqua iura apud eundem Arag. adde & ipsam praxim.

9. Scio Sanchez lib. 4. in Dec. c. 50. n. 4. & alios om-
nino velle, ut commutatio etiam ab habente potestatem
semper debeat expediri, vel in æquale, vel in quasi æqua-
le: quia commutatio ex D. Thoma in 4. dist. 38. q. 1. art. 4.
quæst. ult. in corpore, est veluti contractus inter commu-
tationem nomine Dei, & votentem: at contractus permuta-
tionis debet æqualitatem habere. Sed fortasse Sanch.
intelligit non posse ita in minus, ut moraliter æqualeat
dispensationi: non enim esset licita commutatio, si jeju-
nium, v. g. commutaretur in unum Ave: fateor enim de-
bere adesse aliquam proportionem inter rem juratam, &
materiam suppositam, ne scilicet commutatio in dispen-
sationem, quæ majorem requirit potestatem, transeat: id
quod videtur Sanchez notasse per illud (quasi) Ad ratio-
nem ex Divo Thoma patet responsio, quia in mero con-
tractu permutationis non intercedit potestas jurisdictio-
nis, ut intercedit in casu nostro, nam propterea aliquid
plene est casui nostro concedendum.

10. Præmitto secundò, ut fiat licet & validè commu-
tatio in majus, nullam requiri causam: & in æquale satis
levem, cūm ipsa bonitas operis causa sit sufficiens: ita
Car. Pal. tom. 3. d. 2. de voto, p. 15. n. 7. & 8, at ut fiat in

Part. I.

minus requiri causam, ita, ut nec licet, nec validè sine
causa expediat: ita Sanch. lib. 4. in Dec. c. 19. n. 4. Ratio
est, quia tunc admiscetur aliqua dispensatio, ad quam
semper requiritur causam supra diximus.

11. Dictum est num. 8. (ab habente potestatem) quia
nullus potest sibi ipsi in minus commutare suum votum
Deo præstitum. Ratio est eruenda ex dictis, nam ad
hanc intermiscetur aliqua dispensatio, quo non potest
oriri, nisi ab habente jurisdictionem: at nemo ex se ipso
habet in se jurisdictionem, quæ requirit superioritatem
in alium, &c.

12. His positis, causæ ad commutandum ad tres re-
ducuntur. Primò, si res promissa sit reddita illicita, vel
inutilis. Secundò, si ex parte votentis, seu jurantis reddi-
ta sit difficilis, seu incommoda, ut si supervenerit infir-
mitas, vel imbecillitas, &c. Tertiò, si magis bono com-
muni expediat, ut non impleatur tale votum, seu iuramen-
tum. Alia huc pertinentia dicemus, cūm de commutatio-
ne voti eadem enim est vti, & huius iuramenti ratio, ut
nimis sæpe dictum est.

§. V. De materia subrogata iuramento.

1. **Q**ui non observat id, in quod suum iuramentum
commutatum legitime fuit, estne perjurus? Res-
pondeo, non fore perjurum, quia rem subrogatam nec
juravit, nec, ut suppono, illam sub novo iuramento ac-
ceptavit: ita Less. lib. 2. c. 42. n. 57. Trull. lib. 2. in Dec. d. 33.
n. 7. Bon. tom. 2. dist. 4. de iur. q. 1. p. 17. n. 13. citans Suar. &
Sanchez.

Tenebitur ergo solum ex pacto, quoad rem illam loco
materiæ juratæ præstandam consensu. Unde si res subro-
gata gravis erit, graviter contra factum peccabit: Quod
si levis, etiam si loco, gravis rei juratæ supposita fuerit,
puto probabile esse leviter peccatum. Id quod mihi
persuadet paritas sumpta à penitentia Sacramentali,
quæ si levis sit, licet pro peccatis gravibus imposita, non
obligat ex probabili opinione, in nostro opusculo de Confess.
lib. c. 1. §. 2. n. 5. nisi leviter.

2. Illud adverte: ab emittente materiam subrogatam
voto, peccati contra votum: quia ex eo, quod quia accep-
tat materiam subrogatam in Voti commutationem,
censetur promittere Deo illam servare; atque adeo con-
sentit transferri vinculum Religionis, quod erat in mate-
ria voti, in materiam subrogatam, vide infra, c. 16. §. 6.
n. 2. ubi citatur Sanchez: in quod in casu iuramenti, ut
iuramentum est, non ita se habet; quia non statim ac-
promitto aliquid facere, id sub iuramento censetur pro-
mittere. Ita Less. loc. cit.

Alia spectantia ad materiam subrogatam, dicentur
infra, cap. 16. §. 4. n. 35. & §. 7.

§. IV. Solutio aliquorum casuum huc pertinentium.

1. **E**x dictis operæ pretium erit, sequentes solutiones
præcticas deducet. Petrus vovit, & juravit paupe-
rem puellam, nullam determinando se ducturum. Fran-
ciscus vovit idem, sed sine iuramento. Antonius juravit
idem, aut taxat, sed sine voto, & nulla adhuc acceptatio
ab aliqua certa puella facta est. Qui potest hæc dispen-
sare, vel commutare? Dico tum Episcopum in utroque
foro, tum in foro interno te privilegiatum, seu Confessa-
rium delegatum posse, cum causa, ut semper supponi-
mus, dispensare, vel certè commutare juxta privilegium,
quo gaudes. Ratio est eruenda ex probabiliter dictis §. 3.
n. 2. quia hæc sive Vota, sive iuramenta, solum continent
vinculum Religionis.

2. Rursus, Petrus juravit Bertæ puellæ matrimo-
nium, quæ nondum acceptavit. Franciscus idem jura-
vit eidem, quæ jam acceptavit. Antonius vovit, & jura-
vit idem eidem acceptanti. Martinus vovit, & juravit
idem & eidem non acceptanti; quoniam dispensabit, vel
commutabit: Dico Episcopum, & te privilegiatum dis-
pensare, vel juxta tua privilegia commutare posse primo,

M

& quarto, id est, Petro, & Martino; quia cum non sunt iuramenta vera acceptata, solum continent vinculum Religionis, ad quod Episcoporum, & privilegiorum potestas extenditur.

Aliis vero duobus, secundo, & tertio, id est, Francisco, & Antonio, dico neminem posse. Ratio est, quia hæc sunt vota, vel iuramenta emissa principaliter, ut supponimus, in commodum tertij acceptantis; ad quæ nec Episcopi, nec Delegati potestas, quæ est ad ea, quæ in solum Dei obsequium præstantur, extenditur: eo ipso enim, quo sunt acceptata, nec intervenit injuria ex parte recipientis; involunt vinculum iustitiæ, quod solvere nulla auctoritas valet, nisi ob bonum publicum, &c.

3. Denique Petrus propter amorem Dei vovit, iuravitque puellam inopem indeterminatè ducituram (supponamus hoc votum esse validum; de quo tamen dicam infra, c. 15, §. 3, n. 4.) mox determinatè Berta id manifestavit, quæ acceptavit promissionem. Antonius pari modo vovit, iuravitque elemosynam alicui pauperi, seu Ecclesiæ, nullam signando, erogaturum; mox determinatum pauperem, seu Ecclesiam acceptantem elegit; queritur, an Petrus possit aliam puellam inopem ducere, & Antonius alteri pauperi ab electo eam stipem largiri? Rursus, qui dispensare in his, vel commutare valeat?

Dico, posse Petrum, quantum est ex vi iuramenti, vel voti, aliam ducere; & Antonium alteri stipem erogare: ita Sanch. lib. 4. in Dec. c. 41, n. 14. Castro tom. 3. in de voto, disp. 1. c. 16, num. 7. Ratio est, quia cum hæc promissiones non nisi Deo directæ sint, non possunt prædicta Berta, & Ecclesiæ dici legitimè acceptare; acceptat enim legitimè aliquis id, quod illi promittitur: nunc verò nihil ipsis promissum fuit: ergo si acceptant, illegitimè, & nulliter acceptant. Hic ergo casus est longè diversus, ab eo, quem posuimus modò §. 3. n. 2. in quo votum, vel iuramentum emissum supponitur solum in hominis commodum, atque hunc legitimè acceptasse propter eandem rationem, in utroque foro poterunt dicta iuramenta ab Episcopo, vel in foro conscientiæ à privilegiato dispensari, seu commutari, perinde ac cætera solum retinentia vinculum Religionis, de quibus dictum est supra. Si iuramentum, vel votum sit principaliter in obsequium Dei, sed minus principaliter in commodum hominis, etiam determinati, sique acceptaverit, dicam cap. 17. de Voto, §. 2.

4. Dixi (quantum est ex vi iuramenti, vel voti) nam si Petrus sponsalia cum dicta Berta iniisset, requirerentur causæ à Doctoribus apud Sanch. 4. de matr. lib. 1. c. 55, explicatæ, ad ea dissolvenda, aliâque ducendam. Pari modo, si Antonius, quando elegit dictum illum pauperem, vel Ecclesiâ, se principaliter in commodum ipsorum nova iura promissione illis acceptantibus obligasset: essemus in alio casu, in quo est legitima jam acceptatio, ubi dispensare, ut sæpe docuimus, nullus potest. Nam si principaliter fuisset in obsequium Dei, & minus principaliter in ipsorum utilitatem, jam promissi me dicturum, cum de Voto, cap. 17. §. 2.

CAPUT VIII.

De Adjuratione Juramento affini.

§. I. De Adjuratione in universum.

1. SI quis ita obtestetur: Hoc præsta per amorem, quem Deo, Sanctis, tuo Patri geris: Per vitam tuam, per vitam Patris tui hoc age. Item si sic te quis terreat aliquid imperando: In virtute Dei, vel Sanctorum, in nomine Regis, id gere, dicitur te adjurare. Adjuratio igitur non est iuramentum, nec deprecatio: Sic Suar. Sanch. Castr. l. mox cit. alique, sed imprecatio, seu jussio per aliquam rem dantem moraliter, hoc est, in conceptu hominum ipsi imprecationi, seu jussioni vim. Et quidem si per Deum, vel per ea, quæ ad Deum pertinent, exhibetur, est actus Religionis Latræ; si per Virginem, Hyperdulæ, si per San-

ctos, Dulæ; si per homines, est actus politæ, humanæ, quæ imprecationis.

2. Hinc fides primò, omnes creaturas adjurari posse; omnes, inquam, quæ jussionem, imprecationemque percipiunt, quales sunt Rationales: Irrationalia tamen, improprie; quatenus Deo obedientiam physicè præstant, adjurantur: Vt si monti dicatur à Sancto viro: In nomine Christi, transfer te in alium locum; quo pacto verè Deus adjuratur, ut scilicet in te assistat.

3. Vides secundo, adjuratum ex vi solius adjurationis nequaquam obligari ad rem præstam: nam quia adjuratio est tantum inducta ad inducendam majorem quandam reverentiam, vel timorem ipsi personæ adjurate, non verò ad inducendam obligationem, qualem inducit commemoratio juramenti facti, vel obedientiæ votum, præceptumve. Ne autem temerè contra virtutem Religionis execratur adjuratio, requirit eisdem proportionaliter eomites, quos Juramentum: nempe Veritatem, Justitiam, Judicium.

Veritas.

4. Hæc consistit in eo, quòd non fiat adjuratio per falsos Deos, v.g. per Saturnum, per Jovem, &c. vel per eum, cui non debetur reverentia, v.g. per Luciferum, per demones, &c. quibus modis peccatum esse mortale non est Jobianum.

Consistit etiam in eo, quòd non intermiscatur ali-quod in adjuratione mendacium; ut si quis occultus dives elemosynam petat, ut pauper, propter amorem Dei; At peccatne mortaliter? Respondeo, si hic peccet contra justiciam, si non item de qua re alibi, certe non peccat, nisi venialiter contra Religionem: ita Sanch. lib. 2. in dec. c. 42, n. 5. citans rectè Suarium, quia inducere alium ad præstandum bonum, etiam cum fictione, & mendacio levi, ut hic supponitur, non est gravis Dei irreverentia. Neque enim juncassumitur Deus ad iniquitatem patranda, ut contendit Cast. l. 3. tr. 14. disp. 4. de adjur. p. 1. n. 5. immeritò, citans Suarium: assumitur enim ob bonum actum faciendum ex parte dantis elemosynam, licet, quia ex parte recipientis is actus bonus non fit, aliqua committatur, nempe venialis irreverentia. Non esse autem mendacium leve estis miraculis ad fidem allicere, suo loco docebitur.

Justitia.

5. Hæc consistit in eo, ut non petatur, nisi res justa, & honesta. Ita Sanch. Castro Pal. l. c. alique. Quare si quis per Deum, vel Sanctos, etiam sistendo in illis, adjuret quempiam ad committendum peccatum mortale, præter ipsum mortale in propria materia, mortaliter peccat contra Religionem; si ad committendum veniale, venialiter: quia ibi gravis, hic levis est irreverentia: At si per hominem, v.g. per vitam Patris, amici consanguinei, adjuret quis ad patranda sive mortale, sive veniale peccatum, non addit aliud peccatum præter peccatum, quod petit, quia ex hac adjuratione non transfertur culpa gravæ petitionis in aliam speciem.

Indicium.

6. Hoc in eo consistit, ut adhibeatur modus discretus, & prudens. Ita Suar. lib. 4. de Jur. qui est de Adjuratione, cap. 4. n. 5. §. 11. quare non decet passim, & sine occasione per Dei, & Sanctorum nomen aliquem adjurare: esset enim culpa, sed certè venialis, sicut est juramentum verum, quod sine consideratione in vanam emittitur. Rursus, ne adjuretur Deus, & Sancti imperativè, nec demon deprecativè, quæ ut patet, essent mortalia peccata: nec homo subditus, imperativè, quod esset mortale, si injustitia, quæ ipsi fieret sic imperando, esset gevis: venialis, si modica. Irrationalia, sive imperativè, sive deprecativè, eo modo propriè, ac si intelligeret, adjurare, vanum certè est, & consequenter veniale: potest tamen aliquando mortale, & superstitiosum esse, si fiet